

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LII Ч. 86. НЬО ЙОРК І ДЖЕРЗІ СІТІ, Четвер, 4-го травня 1944. No. 86. NEW YORK and JERSEY CITY, Thursday, May 4, 1944. VOL. LII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свобода“: BERgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: BERgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

АМЕРИКА ЗА ПОШИРЕННЯ СУСПІЛЬНОГО ДОБРОБУТУ НА ЦІЛИЙ СВІТ

ФІЛАДЕЛФІЯ. — На конференції Міжнародної Організації Праці (ILO) американські делегати, пані Френсес Перкінс і сенатор Елберт Д. Тамес, вийшли з начерком резолюції для поширення добробуту працюючих мас по цілому світі. Проект резолюції обіймає такі засадничі точки: 1. Нагода для хосенного і правильного заняття для всіх людей, що хочуть працювати і справедлива заплата або нагорода для них; 2. установа мінімальної підстави заняття для тих робітників, що не мають нагоди до праці за високу заплату; 3. безпека добробуту для дітей; 4. піднесення життєвої ступінь через безпеку вистарчального харчу, медичної опіки та освіти; 5. безпека постійного доходу для тих, що мусять перенести працю внаслідок недуги, каліцтва, старости або нестачі праці.

Крім того американські делегати заявили за свобіднішу міжнародну торгівлю в цілому світі, включаючи й свободу повітря і то під умовою, що всі уряди, які підпишуть цю умову, її дотримують. У живій дискусії між делегатами інших країн чути приватні думки, що як би прийняти ці американські точки, то Міжнародна Організація Праці створила б свою власну міжнародну машинерію, яка багато помогла б для налагодження економічного ладу в цілому світі. — В кілька минут після внесення цієї резолюції пані Перкінс вибрала головою комітету Об'єднаних Держав, що складається з 36 делегатів.

УРЯД ПІДГАНЯЄ ВИБОРИ В ЮНІ МОНТГОМЕРІ
ВАШІНГТОН. — Краєва Рада Праці видала наказ юнійним робітникам в підприємстві Монтгомері Ворда в Шікаго, щоб вони впродовж 7 днів перевели юнійні вибори з організації своєї волі, як вони хотять бути репрезентовані при торгах з управою підприємства. Цей розпорядок видано тому, що юнія, яка обіймає 6,000 наемців підприємства, обстоювала свою засаду, щоб усі робітники творили цілість. Управа підприємства навпаки стояла за те, щоб ідемії творили окремі одиниці для переговорів, відповідно до їхнього заняття: в бюрох, в подрібній продажу, в магазинах, або при висилці краму поштою.

РАДА НІМЕЦЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ.
НЬО ЙОРК. — Представники німецьких утікачів, що представляють демократичні напрямки, створили раду для перебудови Німеччини на демократичних основах після війни. Вони заявили проти поділу Німеччини, бо це, кажуть, грозить третьою війною.

ПОМЕР ПОЕТ І ПРОФЕСОР-ДИВАК.
МЕДИСОН (Висконсин). — Д-р Вільям Елері Лінард, професор англійської літератури в університеті Висконсин, помер в 68. році життя. Він був знаний як поет, а вставився своїм твором: „Льокомотива-Богом“, в якому виказав причини свого дивацтва. Дивацтво полягало в тому, що він боявся перейти вулицею. Тому йому дозволили жити в домі на університетському полі („кампус“) у віддалі 5 скверів від усіх інших будинків і звідси він 35 літ ходив до салі наук. Лиш раз у своїм житті він покинув своє мешкання і поїхав до міста на виставу фільми. У своїй книжці він казав причини своєї поведінки, а саме: Як він мав 3 роки, пішов на залізничну станцію, щоб підождати на приїзд приятелів. Коли надіждила льокомотива, він її перестрашився. Цей страх повернувся в пізнішім віці, коли він побачив образок великої льокомотиви, яка наче наїждила на нього. Від тоді він боявся всякого вуличного руху. Мабуть з цих причин його родинне життя було нещасливе: Перша жінка поповнила самогубство, дві дальші розвелися. Дивацтво не перешкаджало йому вчити, творити поезію і писати книжки повні мудрости.

ВІДСИДІВ НЕВИННО 7 ЛІТ У ВІЗНИЦІ.
НЬО ЙОРК. — 54-літній Давид Файнберг, бувший власник дрогерії, скінчив свою кару в'язниці тим, що Джона Голдстін, який наложив на нього кару в 1936. році, тепер самий скасував свій власний вирок. Ця справа має свою довгу історію, як опинилася в апеляційнім суді. Суд спершу potwierдив присуд, але рішив що лише суддя, який видав вирок, може скасувати свій вирок, а не ніхто інший, коли присуд видано несправедливо. Суддя Голдстін дійшов правди і звільнив Файнберга, засудженого за перепродавання крадених річей. Справа була утруднена тим, що Файнберг вже раз був караний за таку провину. На підставі закону в стейті Нью Йорку друга така сама провинна потягає за собою кару до 42 літ. Отже хоч невинність Файнберга вийшла скоро на яв, не вдалося звільнити його скорше, аж по 7 літах карі у в'язниці Сінг-Сінг.

Передвиборча кампанія з фонографічних рекордів по радіо

ВАШІНГТОН. — Новий весняний стиль в столиці — це політикування при помочи електричних винаходів. Майже в кожній порі дня можна застати сенатора або конгресмена в своїм бюро, як він виголошує промови до мікрофону. Це не промова по радіо, а „наговорювання“ для фонографічної рекорди. Раз промова наговорена, її можна виголосити кожної хвилини. Можна наложити рекорду на фонографічний апарат, але можна теж передати її по радіо, так як передається „транскрибовану“ музику. Всі оці приготування мають небувалу досі ціль. „Транскрибовані“ промови пустять вже незабаром по радіо-висільнях в виборчих округах сенаторів та конгресменів, як передвиборчі промови. Ніщо дивного в тім, коли хто завважав, що конгрес від часу нападу на Перл Гарбор мав лише кілька тижнів вакацій. Отже кожного часу народні представники мусять бути в Вашингтоні і нема часу поїхати на агітацію перед виборами. Тому промови законодавців, які хочуть бути вибрані поновно, будуть виголошені по радіо з готових рекордів. Це глумливо називають тут „кеновані промови“, тобто промови законсервовані в бляшанках, а в тім випадку на фонографічних плитах.

ВЕЛС СТВЕРДЖУЄ ПОТРЕБУ АЛІАНТСЬКОЇ РАДИ НА ПІДСТАВІ ПРОМОВ ЧОРЧИЛА

НЬО ЙОРК. — Бувший підсекретар стейту Соммер Велс в черговій синдикованій статі звертає увагу на промови британського прем'єра Вінстона Чорчила з 19. і 21. квітня. У першій Чорчил сказав, що „тимчасові військові думки про після-військові питання йдуть безупинно між членами урядів 34 Об'єднаних Держав“. Чорчил теж сказав, що нема надії на те, щоб „уже незабаром можна було подати до прилюдного відома якісь спільні комунікаті“. З цього Велс робить висновок, що між союзниками державами ще не прийшло до згоди про такі основні справи, як територіальні зміни, вирішення долі Німеччини, або створення міжнародної організації держав. В другій промові Чорчил згадав за практичність Ленд-Лізу а непрактичність 4. точки Атлантичного Чартеру. З цього Велс робить висновок, що Об'єднані Держави не скоро дійдуть до порозуміння, а на випадок скоршого закінчення війни світ остався б без проводу. Коли так, міркує Велс, то треба приспішити створення Аліантської Ради.

Наближається критичний військовий момент, остерігає британський прем'єр

ЛОНДОН. — Вінстон Чорчил, британський прем'єр, вітаючи прем'єрів доміній, що зіхалися на імперіальну конференцію, підкреслив, що вони прибули до Лондону в моменті, що є верхом в конфлікті воюючих держав, коли вже не треба боїтись за програ, а коли робиться усі можливі зусилля, щоб віднести скоро перемогу. Супроти такого положення, казав прем'єр, не можна надіятись, щоб конференція розглянула та цілковито розв'язала усі проблеми, що дотичатся Британії і людства. Та проте це пора, щоб обмінялись думками та ідеями. З відповіді на привіт Чорчила замітла відповідь австралійського прем'єра, Джана Куртина, що заявив, що австралійський народ виратувався від смертельної небезпеки завдяки австралійським і американським воювачам. Ян Смутс, прем'єр Полуднево-Африканської Юнії, зазначив, що британські домінії становлять групу держав, яка є ідейним речником. Знов представник Індії заявив, що навіть Ганді бажає, щоб Об'єднані Держави вийшли з цієї війни переможцями.

ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ НА НАУКУ ХЛІБОРОБСТВА

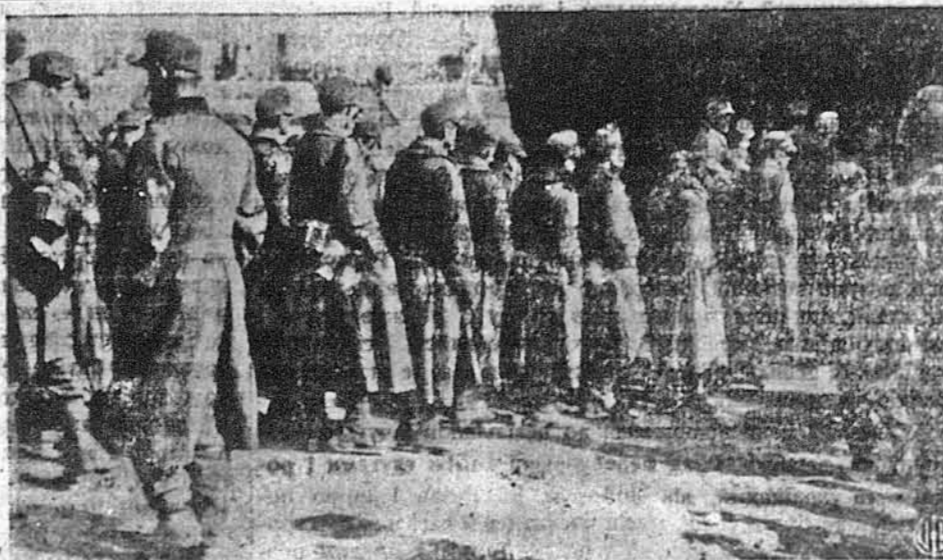
КАІРО. — Єгипетський уряд задумує вислати до Злучених Держав, як тільки обставини на це дозволять, більше число молодих студентів, щоб студіювали в Каліфорнії хліборобство. При тому зазначається, що будуть вислати молодь, ще й на інші студії, головню технічні.

ЧИ НЕ З ОБАВИ ПЕРЕД НІМЕЦЬКОЮ ІНВАЗІЄЮ?

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Офіційно проголошено, що сконфісковано 2,000 німецьких мап, що обіймали шведсько-норвезьку границю. Це може бути в зв'язку з побоюванням Швеції, що як зачнеться аліантська інвазія Європи, то німці готові напасти на Швецію з Норвегії. Слухи про можливий напад Німеччини на Швецію кружляють уже довгий час по Європі. Можливо, що з тим навіть зв'язаний „натиск“ американського департаменту стейту на Швецію, щоби перевірила свою „нейтральність“. Це, як видно, з обави, що Швеція готова стати новою нацистською жертвою.

КАЖЕ, ЩО ФРАНЦУЗИ НЕ ДАДУТЬ СЕБЕ НІКОМУ КОНТРОЛЮВАТИ

АЛЬЖІР. — Едмунд Жан Люво, що перед місяцем втік з нацистської тюрми в місті Ліон, в Франції, прибувши до Африки, щоб працювати в тісному зв'язку з ген. де Голем. Тут заявив, що уряд в Віші проголосив через рад'ю, що американці будуть адмініструвати визволену Францією, Люво каже, що французький народ прийме тільки французьку адміністрацію, а ніяку іншу. Проти американської адміністрації, як виглядає, є отже Віші, а також ген. де Голь з своїм Комітетом Національного Визволення. Те саме відноситься, очевидно і до британської адміністрації, якщоб вона мала бути встановлена.

НІМЕЦЬКІ ДОЛОНЕНІ З ІТАЛІЙСЬКОГО ФРОНТУ. — Націсти, що їх бачимо перед собою, вже в — Америці. Це німецькі полонені, що попали в полон у боях на фронті Аппіо-Неттуні, в Італії. Тут вони остануть, поки не скінчиться війна. Всі вони, як подають кореспонденти, виглядають перетомлені.

АМЕРИКАНЦІ ЗНИЩИЛИ 126 ВОРОЖИХ ЛІТАКІВ, БОМБАРДУЮЧИ ВОРОЖУ БАЗУ В ТРУК

ПЕРЛ ГАРБОР. — Адмірал Местер В. Німіц, начальний командант Американської Фльоти на Пацифіку, оголосив в своїм черговім воєнім комунікаті, що фльота при помочи бомберів заатакувала сильну японську морську базу в Трук, скидаючи 800 тон бомб, що вважається на тому терені війни величезною кількістю. В наступі взяли участь кружляки і панцирники. Не втрачено ні одного корабля. Навіть жаден з них не був ушкоджений. А втрати в літаках були незначні. Бракує 30 осіб з летунського персоналу. Підчас наступу знищено 126 ворожих літаків.

ВЕЛИЧЕЗНІ ВОРОЖІ ВТРАТИ НА ПАЦИФІКУ.

Рівночасно проголошується, що американські та британські субмарини затопили на Пацифіку 17 японських воєних кораблів, в чому є один кружляк і три торгедовці. Крім того затоплено п'ять кораблів в Бенгальській затоці, а ушкоджено три.

ЗАТОПИЛИ ДОСІ 695 ЯПОНСЬКИХ КОРАБЛІВ.

Щоб пізнати, яку це велику шкоду поносять тепер японці на морі, треба ще додати, що самі американські субмарини досі затопили, або знищили в інший спосіб, аж 695 японських кораблів, що є величезною втратою, коли брати під увагу величину цілої японської фльоти.

СКИНЕНО НА НІМЕЦЧИНУ ЗА МІСЯЦЬ 81,400 ТОН БОМБ.

ЛОНДОН. — Королівська Повітряна Сила проголосила, що разом з Американськими Повітряними Силами скинено на ворожі позиції на європейському континенті впродовж одного тільки місяця квітня аж 81,400 тон бомб. Що це була за офензива, можна уявляти собі тоді, коли зважиться, що це припадає дві бомби на кожну одну минуту в місяці. А коли рівнати цей повітряний наступ з тим, що його переведено в березні, то треба сказати, що він у квітні подвоївся. Головну увагу звернено на знищення залізничних комунікаційних шляхів, бо вони будуть відгравати для Німеччини велику роль на випадок інвазії Аліантів. Шкоди Аліантів не були великі, коли брати під увагу нанесену шкоду та величину повітряної офензиви. Американці втратили в квітні 537 бомберів, що є менше ніж 3%. Теж втратили 191 бойовиків, що означає трошки більше ніж 1%. Знов британські втрати були це менші.

СОВЕТИ БОМБАРДУЮТЬ ЛЬВІВ.

ЛОНДОН. — Советські воєні комунікати далі не подають нічого особливого, що треба вважати як підготовку до нової офензиви, яка може бути наступом на Румунію, або піти в напрямі Кракова. На те останнє вказувало б те, що советські летуни бомбардували Львів чотирма наворотами впродовж останніх двох тижнів. А Львів вважається важним залізничним вузлом, який німці стараються конче вдержати в своїх руках.

НІМЕЦЬКА „ЖИВА ДОМОВИНА“.

З КВАТИРИ П'ЯТОЇ АРМІЇ В ІТАЛІЇ. — Бритійці зловили другий зразок нацистської „тайної зброї“, якою німці пробують лякати від якогось часу тих, що возьмуть участь в інвазії Європи. Ось та „жива домовина“, як її націсти називають, це малий повз, якого вибухові матеріали можна контролювати здалека при помочи радіового апарату. Він може вмістити до 800 фунтів вибухових матеріалів. Кермує ним візник так довго, поки може, а потім вискакує, а повз уже сам котиться далі до того місця, де має наступити вибух. Той, що керує повзом як візник, має діставати додаткову грошеву премію з огляду на небезпеку, що получена з тою акцією.

КАНАДІЙЦІ ВІДГРАЮТЬ ПОВАЖНУ РОЛЮ В ЧАСІ ІНВАЗІЇ.

ЛОНДОН. — Таке заповідають воєні кола в Лондоні, додаючи, що канадійці мають великий досвід в інвазійнім підприємстві, бо брали дуже велику участь в наступі на Дієп. Тепер, кажеться далі, треба докінчити „нескінчений тоді бізнес“.

НАДІЮТЬСЯ НАСТУПУ З КІЛЬКОХ СТОРІН.

ЛОНДОН. — Німецькі воєні коментатори ломлять собі тепер голову над тим, куди піде аліантська інвазія Європи, бо що вона буде, в те тепер уже ніхто в Німеччині не сумнівається, навіть і Гебельс, що постійно твердив, що її не буде. Тепер приготується німецьке населення до нових терпінь. Військові тої думки, що наступати будуть з заходу і полудня об'єднані американсько-британські сили, а зі сходу советські. В Берліні переконані, що аліантська офензива зачнеться у травні.

ШУКАЄТЕ ПРАЦІ? — Наперед погляньте на оголошення нових робіт у „Свободі“.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

Письмовий текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошення хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

В Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Галифекс про безпеку мира

Лорд Галифекс, британський амбасадор в Вашингтоні, тішить в Америці особливою симпатією. Заключати це можна між іншим по тому, що його запрошують дуже часто виступати промови різні наукові, культурні, гуманітарні чи виховні інституції й він за кожним разом говорить на таку тему, і в такий спосіб, що ті промови є цікаві для цілого загалу. Вони знаходять широке місце в пресі, бо погляди Галифекса, зокрема коли він говорить про політичні й міжнародні справи, звикли брати за погляди британського міністерства закордонних справ. Що більше, навіть кажуть, що якщо британський уряд хоче висондувати американську чи світову опінію на якусь проблему, шодо якої він має певний вироблений погляд, то "пускають" спершу з ось тою проблемою та її розв'язкою таку людину як Галифекс. Підносимо ось ті речі, бо вони важні для тих, що сліdkують за тим, що то буде по війні, який новий лад і мир. А на ті теми лорд Галифекс найчастіше говорить. На таку тему говорив він тепер на обіді Американського Товариства Міжнародного Права.

Зазначивши, що наше перше завдання є скінчити якнайскорше війну нашою перемогою, лорд Галифекс підкреслив, що нашим другим завданням, і не менше важним, є вже тепер думати про те, що треба по цій війні зробити, щоб війна знов не повторилась. І це дійсно робиться, казав Галифекс. Він подав коротко історію міжнародних заходів проти війни, як і намітив династичні чи релігійні впливи, що рішали про війну в минулому, а економічні, що починають переважати у теперішньому часі. Він особливо підкреслив значіння націоналістичного імпульсу, що є і буде існувати.

Беручи все до купи так виглядає, що хоч війна є злою розв'язкою проблем, а її вислід погубним як для тих, що її програли, так і для тих, що її виграли, то на думку Галифекса її не уникнеться, якщо не буде встановлена міжнародна сила, що буде такою сильною, що зможе кожної хвилини вдарити і знищити того, що порушує спокій. Що така сила була б створена в першу чергу при допомозі Злучених Держав і Великої Британії — це для Галифекса є самозрозумілим. А що, якщо так сталось, вона таки дійсно заважувала б, це теж очевидно. Але проте, як виходило з промови Галифекса, і та сила, очевидно разом з іншими, що кооперувалися у справі мира, таки свого не осягне й війни цілковито не відверне, як будуть між народами і державами існувати різні цілі щодо основних ідеалів, на яких повинно бути побудоване суспільне життя.

Думаємо, що ця остання завага Галифекса є надзвичайно важна. Тому саме в тому напрямі треба працювати, щоб по війні не було ось тих великих розходжень принципів між тими, що їм припадає ролі новий лад у світі наставляти. Принаймні у всіх тих повинні бути однакові поняття шодо основних людських свобод. І не тільки поняття, але й здійснювання їх. Інакше буде знову війна і то скоро.

Трохи подождіть!

Большевицькі ступайки ніяк не можуть погодитися з тим, що американські українці свобідно дихають, спокійно собі працюють, та що за ту працю ніхто їх не чіпає, а навпаки, ще й дає їм признання.

Болить їх, що українські народні установи і газети не позамікані, а вони так ревно до цього змагає. А тут виходить на таке, що ті установи ще признання дістають за добру і патріотичну роботу.

Болить їх, що не зважаючи на їхні брехні, виявляється, що весь український загал, прямо без винятків, записується якнайкраще в допомозі американським воєнним зусиллям, а наші хлопці списуються на фронті якнайкраще, здобуваючи собі щораз більше і щораз вищих відзначень.

Словом, все іде так, як повинно йти і як кожний з нас знає, що буде йти, як тільки наш край знайдеться в безпеці й як його треба буде боронити. Зате не хотіли про це знати давніше й не хочуть про те чути тепер тільки ті, що самі не хотіли і не хочуть Америці вірно служити. Це ті, що добачують гаразди поза Америку, а в Америці тільки все що нагірше. А до таких належать і "патріоти" з большевицьких Українських Щоденних Вістей, для яких ризиками в американському і українському життю є тільки те, що каже "бас" з Кремля. А той "бас", як видно з виступів його ступайків, Гречух і йому подібних, цілком певно злікував би дуже скоро, якби міг, американсько-українські народні установи та українських діячів, і звичайних українських людей в такий спосіб, як поліквідував не одного з тих, що стояли на чолі України, та як поліквідував мільони українських селян. Ступайки, як його тут заступають, тої сили не мають і не можуть українських людей в Америці за непослух Сталінові ні до тюрм загнати, ні навіть хоч десь на якусь Аляску вигнати. Зате можуть

ось ті ступайки гавкати, наприклад, на такий лад: "З процесу, що відбувається над гітлерівськими агентами в Ньюарк, Н. Дж., довідуємося, що не тільки українські націоналісти писали листи до Берліна і інформували німецьку контррозвідку про американські справи, але це також робили і ті, що тепер сидять на лаві обвинувачених в суді".

Ось такі глумливі "усмішки" подають пасажи з большевицьких "Українських Щоденних Вістей". Та коли вже викликають вовка з ліса, то може так і з ними станеться, що здійсниться на них приповідка, що до часу дзбан воду носить... Бож як треба кому бути на лаві обжалованих за неамериканську діяльність, за неволяність супроти Америки, себто за службу комусь іншому — то просто аж диво, чому саме комуністам в Америці можна так свобідно брикати і кожного безкарно оплюгавлювати за неамериканську діяльність, коли вони самі є виразними ворогами американського способу життя і порядку. Та все це може так згодом увратись. Бо який край зможе в безочечність толерувати такий дивовид, щоб вороги його ладу, а славетелі чужого, йому противного, могли ось так соромно й постійно оклеветувати тих, що з душі й серця віддані Америці.

Комуністи, включно з українськими, завжди одушевлялись тільки тим, що є в Соевтах. Там, а не в Америці, для них усе найкраще, там найсправедливіше і найсвобідніше. Та американські українці постійно казали, що це неправда, що є якраз навпаки, а саме, що тут в Америці ще найкраще й найсвобідніше.

Усі ми так казали — крім одних большевиків.

Так когось брати на суд? Хто є агентом чужих ідей? Кого треба поставити разом з тими, що для них Берлін був на першому місці?

Чи не большевиків?

Проф. Микола Чубатий.

Старинний Новгород Великий — український він чи російський?

Чим був Новгород Великий для старої України?

В найдавнішій історії українського народу побіч Києва, столиці старо-української держави та Матері Городів Укра-

їни - Руси, найчастіше згадується друге місто Новгород Великий. І справді від 9-го століття по 12-те Новгород Великий по Києві відіграв найважливішу роллю в старій українській князій добі.

Тай нині ще, коли українські люди читають відому повість про посадицу Великого Новгороду Марту Борецьку, наділі останнього президента цієї могоувної колісії республіки держави перед її упадком та завоюванням Московщиною в другій половині 15-го століття, то читають її зі зворушенням, немов правдиву картину українського минулого. Читають з почуванням, що це одна із картин боротьби української демократії з московським самодержав'ям. Багато авторів, що пишуть про українських видатних жінок такі виразно посадицю Марту Борецьку зараховують поміж найвизначніших постатей українського жіноцтва. Насувається питання, чи слушно це роблять? Так, Новгород В. це нині територія російського або як ми також називаємо московського народу. Уже й нині є такі поміж ворогами українського народу, що закидають українцям імперіалізм, себто присвоювання собі чужого. Якжеж вийти нам з Новгородом В., нині безсумнівно російським городом, та як вивести його демократію, твір так само безсумнівно немосковської продукції.

Новгород Великий є нині очевидно російське місто, невеликого значіння, з біля 30 тисячами населення. Положене над рікою Волхов, недалеко її устя в Ільменське Озеро, близько границі довоєнної балтійської держави Естонії. У давнину за часів старої української київської держави це був другий північний кінець торговельної осі Чорне море, дніпровий водний шлях через Київ до Новгороду, а звідтіля до фінського заливу та до Балтійського моря. Новгород був проте кінцевим пунктом тої торговельно-комунікаційної артерії й тому розвивувався швидко в великий торговий центр. Міщанство було дуже зможне. Витворилася там торгова буржуазія, що мала поважний вплив на управу міста та на ремісничі маси.

З тих причин Новгород Великий мав також великі політичні та культурні амбіції в старій українській державі. По заведенню християнства в Україні Новгород перший по Києві дістав свого владуку; ще в 12-тій столітті починає се титулувати навіть архієпископом. Новгород буде собі теж за взором Києва катедрою та називає її в честь Божої Мудрости — Святою Софією; це так немов для шляхотної ривалізації з Києвом, до якого довго Новгород зберігав лояльність. В Новгороді витворилося вчасно власне літописання, а одна із старших копій літописи Нестора була зроблена зберігалася в Новгороді.

Тут взагалі кипів дуже буйно культурний рух, деколи й буйніше ніж в Києві.

Новгород, українська колонія на московській території.

Чимжеж був Новгород Великий від етнічним та духовним, себто культурним оглядом? Був він у далеку давнину українським чи московським? Новгород Великий лежав на території слов'янського племені "словіне"; це одно із тих слов'янських племен, що змішавшись з фінськими дало пізніше етнічну основу московському народові. Про слов'ян Нестор Літописець згадає кілька разів; раз при згоди оповідання про побут Св. Андрія в доріччю Дніпра. Прикмети щоденного побуту, які підкреслює Нестор, а саме, що словіни люблять купатися в гарячих парних купальнях, а потім масуватися вінками з берези, це звичай невідомий в Україні, натомість по нині широко поширений на Московщині. Свідчилоб це, що вже тоді словіни побутуovali близькими племенами, що зложилися на московський народ. Чим отже була столиця слов'ян Новгород Великий?

Кожне торгове місто відоме з того, що має звичайно населення дуже мішане, етнічно правдивий Вавилон. Такою є нинішня українська Одеса, в Франції Марсєлія, в Америці Новий Йорк. Таким теж був у далеку давнину Новгород Великий, другий північний кінець торгово-комунікаційної артерії старої України - Руси. В Новгороді Великим була маса переселенців з України, що жили тут в бізнесових справах спершу переходово, а опісля поселилися тут і на постійно.

В Новгороді Великим було теж багато неукраїнців і не-слов'ян, передовсім скандинавців, данців та німців. В 14-тій столітті Новгород В. приступив навіть до балтійського союзу купецьких міст, так званої Ганзи. В Новгороді чужі впливи західні та латинсько-католицькі були сильні в житті організаційному, хоч Новгород вірно зберігав своє привязання до східного культурного круга.

Як довго Київ стояв у своїй світлості, так довго, очевидно, українські впливи на ціле громадське життя були тут ризальні. Новгород Великий був наділі українською колонією серед чужого неукраїнського етнічного моря. От для порівняння, Новгород В. був тим, чим спольщений Львів серед українського моря й то ризальний. Львів не зперд терпіння війни з поважним культурним дорітком українського господаря цієї землі, але Львів

сполщений зперд 50 літ. До смерті Ярослава Мудрого Новгород В. був звичайною провінцією українського полудня правлений насиланими воеводами або молодшими підручними князями. Однаже по розпаді старої української держави, по смерті Ярослава Мудрого, на більше дрібних князівств-земель, Новгород В. стає одним із таких князівств-земель з власним князем.

Багате міщанство обмежує владу князя раз-по-раз, аж вкінці влада князя стає чисто формальною, ціла сила переходить в руки городського віча, керманованого мійською купецькою аристократією. Князь в 13-тій столітті в Новгороді Великим це радше вже вибраний початковий вожд збройних сил Новгородської Республіки. Князь в такім характері зберіг Новгород В. аж до свого упадку, коли то в другій половині 15-го століття Новгород став частиною московського царства.

Демократія Новгороду Великого.

Повістю Марта Борецька найбільше спопуляризована демократія Великого Новгороду. Відомий дослідник історії права східної Європи проф. Владімирський Буданов, автор найкращого підручника того предмету каже, що характеристичною прикметою групи земель московського народу вже у вчасно історичних часах був абсолютизм та єдинодержавність, білоруської групи республікансько-демократичні нахили, української групи панування боярства. Демократизм на українських землях не потрафив зорганізуватися в керману демократію, дарма, що появився в доісторичних часах та ще потім кілька разів завертав на арену політичного життя в 11-тій та 12-тій століттях.

Ось демократичні нахили в Новгороді В. напевно походять з українського полудня з одного боку та білоруського заходу з другого боку. В організовану демократію, впродовж століть творчу демократію, Новгород розвивувався під західними впливами, що через балтійське море приходили в цю надільменську республіку.

Осяги новгородської демократії були дійсно імпонуючі. Сам Новгород В. мав знамениту адміністрацію, добре здійснювану. Важніші справи вирішувало громадське віче, скликуване вічевим дзвоном на раду. Новгородське віче було однаже кермановане провідними верствами та не перемінилось в "чорну раду". При позірній демократії, наділі було там володіння мійської аристократії. Творчість новгородської демократії проявилася в тім, що саме тоді, коли стара українська держава дорешти занепадала, Новгород В. підпорядковує під свій державний вплив околиці довкола фінського заливу та далеко на північний схід аж поза озеро Ладогу, досягаючи до Білого моря; Новгородська Республіка в 14-тій та в 15-тій столітті наділі була вже великою державою, два рази такою як довоєнна Чехословаччина. Вона ставала чинником, що спиняв розвій московської потуги, тому її Московщина опанувала, демократичний лад винищила, а саме місто Новгород пішло природним процесом чужинецьких колоній серед чужого моря, себто змосковщилося. Остала тільки стара слава колишньої північної демократичної метрополіти та тільки спомини по демократії, символізовані особю популярної жінки-посадици Марти Борецької та вічевим дзвоном Великого Новгороду.

ЯКЩО БАЖАЄТЕ ДІСТАТИ ТАКЕ ОБЕЗПЕЧЕННЯ, ЯКЕ БУЛО ПЕВНЕ ТА МОДЕРНЕ, А ЗА ЯКЕ ТРЕБА ПЛАТИТИ НИЗЬКУ ОПЛАТУ, ТО ОБЕЗПЕЧЬТЕСЯ В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ СОЮЗІ

АНАСТАЗІЯ Г. БІЛОВУС
КАТРУСЯ
Оповідання з давньої минушини.
(До друку зредатував Ол. Луговий).

XII.
Проминуло кілька місяців. Катруся сприятелювалася з Марією найбільше, забарато бо мали обі спільних прикмет характеру. За той час уподобав собі дівчину один з молодих слуг, Данило на імя. Походив він з південної Київщини. Пробираючись від магнатьських утисків на Запоріжжя натрапив на чамбул бродячих татарів, і от, замість Січового братства врешті решт опинився у далекому Стамбулі невільником. Хлопець був бувалий, та й освічений, — гарно літ чивився у Моголянській академії. У розмовах з господарями дивувався він, чому козакки завжди вважали турків за своїх заклятих ворогів, хоча турки ніякої кривди українцям не робили, а ні віри не переслідували, натомість підпомагали завжди Польщу, що завела у себе найстрашнішу форму поневолення українського народу, переслідувала за віру, замикала й віддавала в аренду жидам навіть церкви. Чи це хибне думання проводирів козацтва довело до того, чи що інше — власне самолюбне бажання проводирів і собі вислужитись, попасти в круги магнатьських польської ласки. А коли так, то чи не підуть запобігати козацькі проводирі ласки московського царя тепер, коли Хмельницький від Польщі відорвався і вступив у Союз з царем? Та ніхто у дворі Османа-паші не міг дати на це відповіді. Здибавши Марію він нею зацікавився. Опісля поєднала їх думка дістатись в Укра-

їну. Чекали тільки доброї нагоди.
Через якийсь час вони у болгарській церкві й повінчалися. Селим з Катрусєю упрохали батька подарувати молодому подружжю дімок і добрий шмат землі, щоб чулися вони господарям у власному, хоч і неможному кутку. Паша вволив їх прохання і молоді зажили спокійно і щасливо у хатині за садом. За кілька місяців родився у них син, названий Андрієм.
Приїжджаючи на відпочинок, Осман-паша часто привозив непотішачі новини з України. Союз України з Туреччиною, заключений Хмельницьким і поновлений Гиговським скасував недоречний син великого батька — Юрко Хмельниченко. Україна знов стала тереном боїв. Москва й Польща підбехтували кримських татар до нападів на українські землі. А наступник Хмельниченка, гетьман Тетеря, з душою запродавця Польщі, дозволив татарам забирати ясир з України. В Царгород прибували все нові партії бранців і бранок з України. Повіяло новим духом і на султановому дворі, — козацтво обвинувачувало у недодержанні заприсяженої умови, навіть у зраді. Осман-паша відійшов у тинь. Йому дорікано, що він невірний джавр, що його родина напів-невірніа. До влади прийшли прихильники союзу з Московщиною і Польщею ціною України. Зразуж погіршилося і становище українських невільників, — виріжнювано за те невільників поляків та москвичів.
У Османа паші відношення до невільників нічуть, не погіршилося, навпаки. Роки перебуваючи поміж слугами і робітниками-українцями, він добре їх розпізнав і широ полюбив. Поки був в уряді, мусів числитись з загальним устроєм Туреччини і невільничому терпіти. Тепер, з урядом розв'язавшись, — думав кинути тому урядові і навіть султанови вивоз звільнення власних невільників. Зібравши їх з пошесті одного дня проголосив всіх вільними, видав кожному ярлик. Невільники, що й ніколи не мали підстав до жалю

на родину паші — тепер, почувши себе зовсім вільними людьми, пішли за ним в огонь і в воду. Багато з них бажало як стій вертатись в Україну, певні, що грамота паші робить їх недоторкальними. Осман переконав їх ще заждати збиратись з силами, щоб подорож на батьківщину була успішною.
— Тепер, — казав він — в Туреччині віє новим духом. і Аллах відає, до чого Туреччина докотиться. Мої ярлики видані кожному з вас маже й охоронять вас у Туреччині від поновного поневолення, але тільки в Туреччині. З Українок тепер нема звязку, до того там іде міжусобна війна гетьманів. Вас можуть захопити в подорожі татари, або й волохи, як ніякій владі не коряться і з розбою та ясиру живуть. А тод вас запровають незнати куди, а вдруге визволитись не все вдається. Поки що зоставайтесь на місці, може знов незадовго в Туреччині зміниться напрям. Колиб же йшло ще до гіршого, то не буду вас затримувати: видам ще зброю для охорони й засоби на подорож...
Робітники радо послушали розумних слів. Життя попливало своєю чергою. Вся родина Османа-паші все більш українзувалася, повільно, але постійно. Прийшов на світ новий член родини — син Селима і Катрусі. Хлопцеві дали турецьке імя Измет, та надали й українське — Андрій, у честь Катрусиного батька. Немов викут за новонародженого — вмер його прадід, батько Османа-паші, а у кілька тижнів старий мулла-учитель, сум запанував у родині, та час брав своє... А між тим над домом паші збиралися грізні нещастя, наче ті хмари, що повстають з маленького облачка серед ясного неба, і зовсім несподівано вибухають громами й блискавками.
(Дальше буде).

БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЗНАЧИТЬ, НАЛЕЖАТИ ДО ТАКОЇ ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ, ЩО ПОВУДОВАНА НА ПЕВНИХ, ТРІВКИХ І СОЛДІДНИХ ОСНОВАХ.

3 Офісу Военних Інформацій у Вашингтоні

Помогають ветеранам знайти відповідну працю.

У федеральних Бюрах Праці, які є під зарядом Военної Комісії Людської Сили — знаходяться тепер спеціальні дорадники, яких завданням є помагати ветеранам знайти відповідну працю. Таких „ветеранських дорадників“ знайдете в кожному із 1,500 місцевих федеральних бюр праці і вони вивчають для ветеранів заняття у военній промислі.

Военна Комісія Людської Сили говорить, що такі самі дорадники знаходяться і в шпиталях, де лікують ветеранів. Вони дають їм інформації, де можна знайти таку працю, якою чоловік і собі помагає і країні. Комісія каже, що з війська виходить місячно майже по 25,000 людей і їх треба негайно поставити до праці.

Вказівки відносно резервування харчів.

Военна Адміністрація Харчів радить господарям дому резервувати харчі і подає вказівки, як це робити. Вказівки є такі:

1. В першу чергу, коли ви маєте дома більше поживи ніж можете зужити, то не викидайте її, а резервуюте на будуче. 2. Прервуйте тільки свіжу поживу: а) з ваших городів перемоги; б) ту, яку можете купити в фермера або на „маркеті“, бо така свіжа пожива найліпше до того надається. Уважайте, що з маленькими виїмками, пожива, яку пересилають з далеких околиць, не надається до домашнього „кинування“.

3. Як вже маєте все готове і надходить час „кенувати“, то, коли ви точно це не знаєте, за резервування ви повинні лі-

видання військової газети „Стар енд Страйпс“, з 26 лютого, принесло статтю, в якій голова КЮ, Филип Морей, оповідає, як тяжко робітникам приходиться у военній індустрії працювати, та що вони за той час досягнули. В тім самім числі є також депеша з Дітройту, в якій говориться про великий рекорд военної продукції в тім місті.

В згаданій депеші з Дітройту говориться, що „робітники у военному промислі мають перед собою одну ціль — виробити якнайбільше военного матеріалу“. Говориться також, що зріст і вплив ЗАР і КІС організації в Дітройті причинилися до переведення „великих і важких змін“ в тім місті.

Зазначається також і важну роль жінок у военному промислі в Дітройті. „Вони“, говорить депеша, „потраплять виконувати тяжку і складну працю так само, як чоловіки“.

В лютім було менше число страйків.

Бюро Робітничої Статистики при Департаменті Праці говорить, що в лютім було менше число страйків як в січні, хоч в фабриках було більше число робітників. Розуміється, страйки були, але в них втрачено менше трудових годин ніж це було в січні. Фактично їх втрачено 33.25 відсотків.

Випродуковано велику кількість літаків.

Голова Ради Авіаційної Продукції, С. Е. Вилсон, заявив, що в березні цього року випродуковано найбільш кількість літаків. Відколи почато виробляти літаки на велику скало, то це перший раз в однім місяці випродуковано більше як 9,000 аеропланів. В березні їх вироблено 9,118, а то різного типу. Крім літаків, вироблено також більше фунтів „фреймів“ до літаків. Дотепер звичайно виробляли 100,000,000 фунтів, а в березні їх вироблено 103,400,000. Більше ніж 9 відсотків продукції за місяць лютім.

ОНА каже, що подорожів овес на кашу. Бюро Контролі Цін заявило, що подорожів овес на кашу. Продукти дотали право підвищити ціну на одного і тридцятих цента на фунті. Це тепер є їх легальна ціна.

В склепах продаватимуть овес на кашу по три центи дорожче за 20 унцій, як попередно, а за 48 унцями пачку братимуть по яких вісім центів більше. Ціну на овес — „ролд оате“, для загальної і дрібної продажі, встановлено на основі коштів продукції.

Нема постраху, нема грошей. Переходить лісом чоловік, вертаючи з роботи. Йому заступає дорогу чоловік з витягненим револьвером. — „Давай гроші!“ — кричить до подорожного.

„Я дам“ — каже робітник — „та зробіть мені одну ласку. Прострільте мені полу плаща, щоб я міг сказати жінці, що мене обрабували в лісі. Інакше вона не повірить і буде мене лаяти, що я пропив“.

Змилосердився бандит, бо знав з досвіду, що це таке. Вистрілив з револьверу, подіраючи одну полу. Чоловік просять, щоб ще другу полу простріляв. Напасник ще стріляв. Чоловік просить ще одного вистрілу. — „Більше куль нема“ — каже бандит.

— „Я нема куль, не дістанете грошей“ — відповідає чоловік безрадному бандитові.

Військова газета хвалить рекорд продукції. Департамент Війни повідомляє, що середньо морське

Пляни, що їх японці незабаром відчують на своїй шкірі. На образку бачимо генерала Доглеса МекАртура (зліва), начальника команданта полуднево-західного пачифічного фронту, і адмірала Честера В. Німіца, команданта флоту на Пачифіку, як планують спільні наступи на японців з боку армії і маринарки.

Для пригадки про працю Едварда Егана

Є в кожному народі діячі, яких пам'ять не зтирається, без огляду на політичні події та перевороты. Тесеме слідно і серед американців українсько-го роду. Тому то так часто згадується в нас імена перших піонерів народнього життя. Зате мало в нас буває споминів та пригадок про великого добродія карпатських українців, Едварда Егана, котрого повинно бути дорого кожному, хто лише займався працею серед українців, а зокрема серед земляків на Підкарпатті. Тому, що багато людей з нашої молодшої генерації не поміч показалася безспішними нагоди познайомитися з людиною, бо околo 1 години споминем і з діяльністю Едварда Егана, подорожів овес на кашу.

Смерть Едварда Егана. Угорських українців (в оригіналі вживається назва „русини“). — (Св.) постиг важкий удар. Помер нагло і трагічною смертю муж, котрий зробив тільки добра для карпатського народу. Едварда Егана, урядового комісара, нема вже між живими. Карпатські українці осталися сиротами, бо в ньому стратили найліпшого батька, найширшого опікуна й заступника.

Едвард Еган взявся до діла з цілою енергією і з найліпшим наміром перед кількома літами, бо хотів показати світові, що карпатського українця можна виратувати від загибелі. З любов'ю, з одушевленням і з великою амбіцією працював Еган при акції для добробуту українців, а наша публіка следила його діла з найбільшою увагою. Плачем і гірко над гробом незабутнього Едварда Егана, бо не знаємо, що принесе нам будучність, не лочарства і виголюшувалек-зімо, чи на його місце вдасться знайти такого чоловіка, який міг би заповнити достойно місце Егана.

Як умер Еган? Едвард Еган упав жертвою несподіваного нещасливого випадку. Свідком його смерті був угорський надлісничий лочарства. Він займався перед-

всім поправою молочарства на наших полонинах і в р. 1890 виголосив в академії лекцію на тему: „Значіння Карпат і суспільне господарство; слово для поширення господарства в полонинах“.

В 1898 р. почалася акція для поліпшення добробуту угорських українців. Еган віддав цілою своєю енергією цій праці. Він виголюшувал господарські лекції, на яких являлося багато учасників. На підставі досвіду він вислав до угорського міністра рільництва Даранія меморіал, в якому виказав докладно, якими способами можна привести українців, до добробуту. Ці виводи так переконали міністра, що він іменував Егана міністерським комісарем і провідником цієї акції.

На цім становищі Еган розпочав таку акцію, якої досі ніхто не пробував. Він склав цілу систему, як відорити українців. Насамперед зближився до них ласкавим батьківським словом, давав ради, як закладати читальні і братства тверезости; як вести й улішувати сільське господарство; як закладати каси, щадничі для самопомочи.

Очевидно, що такою працею викликав негодування всіх коршмарями і лихварями і вони пераз йому відгрожува-лися. На щастя, їхня ворожа постава не могла йому пошкодити.

Саме останнього дня, коли мав вибиратися в дорогу до Мукачєва, Еган відвідав єпископа Юлія Фірцака і йому предложив дальші пляни для дальшого поширення ось цієї акції. На жаль, він уже не міг ввести ці пляни в життя“.

З народної філософії. Прийшла чорна корова — всіх людей поборолла; прийшов синій віл — всіх людей ізвів (— ніч і день).

В лісі рубануть, до кожної хати тріски скачуть (— дзвін). Іде лісом — не гукне; йде по воді — не хлюпне (— місяць).

УВАГА! ІОНГСТАВН, КЕМБЕЛ, О., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА! Старанням Відділів У. Н. Союзу: 119, 140, 218, 230, 274 і 348

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ І БЕНКЕТ В НЕДІЛЮ, 7. ТРАВНЯ (МАУ 7, 1944) В УКРАЇНСЬКІМ ДОМІ, 525 W. RAYEN AVE. ПОЧАТОК КОНЦЕРТУ В ГОДИНІ 33. ПОПОЛУДНІ. В КОНЦЕРТОВІЙ ПРОГРАМІ візьмуть участь: Хор Боян під проволонм п. А. Когута. Со-ля: Олена Дарко і Марійка Москалик. Деклямації: Роман Стахура, Анна Дідовська і А. Дарко. Бесідники американські, місцеві і позамісцеві. Святочну промову виголосить гол. пресд. У. Н. Союзу п. Микола Мурашко.

Цієї самої неділі по Службі Божій будуть відправлені Молебні за здоров'я членів і Панахиди за померших членів У. Н. Союзу в укр. катол. церкві св. Тройіці і в укр. православній церкві св. Апостолів Петра й Павла.

Шановні Члени й Члениці У. Н. Союзу і Громадяни Іонгставн, Кембел і околиці: Дня 7. травня обходитимемо 50-ліття У. Н. Союзу, отже цієї громадської установи, що дала почин нашому організованому народному життю тут на землі Вашингтона. Хай день 7. травня буде для нас усіх Великим Святом. Пошануємо ним тих, котрі дали почин У. Н. Союзіві.

Тикет на Бенкет \$1.25. Тикети можна дістати в секретарів поодиноких Союзівих Відділів.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й. УВАГА! Старанням Українського Запозомого Товариства „ДНІСТЕР“, ВІД 361 У. Н. СОЮЗУ

ВЕСНЯНИЙ БАЛЬ в суботу, 6. травня 1944 р. В ЦЕРКОВНІЙ САЛІ СВ. ЮРА 217 EAST 6th STREET, NEW YORK CITY Початок 7:30 вечером. Вступ разом з податком тільки 55 центів. Баль тов. Дністер стягають завжди багато дубинки не тільки споміж членів, але також і споміж гостей. Чому, сниться? Бо вже всі про те знають, що на бали цього Товариства можна завжди добре забавитись. Тому приходіть громадно, а вже заряд Товариства впевняє Вас, що й цим разом будете вповні задоволені.

Уряд Тов. Дністер, від. 361 УНС.

САВТПОТ, КОННЕКТИКАТ, І ОКОЛИЦЯ! Повідомляемо, що ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗБОРИ ВІДДІЛУ 84 У. Н. СОЮЗУ відбудуться В СУБОТУ, 27. ТРАВНЯ (МАУ 27, 1944) В УКРАЇНСЬКІМ НАРОДНІМ ДОМІ 279 KINGS HIGHWAY WEST SOUTHPORT, CONN. Збори зачнуться в годині 8. вечером. Тому що це будуть організаційні збори й на зборах буде присутній головний радний М. Давискиба, запрошуємо на ці збори також представників відділів У. Н. Союзу з поблизої околиці. Усі місцеві члени повинні прибути на збори обовязково. Заряд відділу 84 У. Н. Союзу.

WILKES-BARRE, PA. Повідомляемо членів У. Н. Союзу в Вілк-Беррі і околиці, що на зборах відділових урядників, дня 29. квітня, рішено відсвяткувати 50-ЛІТНІЙ ЮВІЛЕЙ У. Н. СОЮЗУ КОНЦЕРТОМ, ПОЛУЧЕНІМ З ОБІДОМ І ПРОМОВАМИ. НАСТУПНІ ЗБОРИ урядників і членів відбудуться в неділю, 7. травня (МАУ 7, 1944), зараз по Службі Божій в годині 12., в церковній галі в Вілк-Беррі. Ці відділи, що належать до нашої округи повинні обовязково вислати своїх представників на збори. Г. Герман, заст. гол. пресідника.

УВАГА! — ПРОВІДЕНС, Р. АЙ., І ОКОЛИЦЯ! УКРАЇНСЬКА ПРАВОСЛАВНА ГРОМАДА уладжує МАЙОВИЙ БАЛЬ В СУБОТУ, 6. ТРАВНЯ (МАУ 6, 1944) В ГАЛІ ОСИЛА ХОПТОВОГО, 422 Warwick Ave., LAKEWOOD, R. I. коло Dubis Grove (Oakland Beach Buses) Запрошуємо до численної участі на цю майову забаву при добірній музичі і акусім буфеті, за яку ручить — Komitet.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й. УВАГА! ТОВАРИСТВО ЖИДАЧІВ відділ 393 Українського Народного Союзу влаштує ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ В СУБОТУ, 6. ТРАВНЯ (МАУ 6, 1944) В MANHATTAN PLAZA 66 EAST 4th STREET, NEW YORK CITY Початок у годині 8. ввечір. Вступ 65 ц. ПЕРШОРЯДНА ОРКЕСТРА. Просимо всіх членів і громадян прийти на цю нашу забаву. Комітет.

УВАГА! ІОНГСТАВН, КЕМБЕЛ, О., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА! Старанням Відділів У. Н. Союзу: 119, 140, 218, 230, 274 і 348 СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ І БЕНКЕТ В НЕДІЛЮ, 7. ТРАВНЯ (МАУ 7, 1944) В УКРАЇНСЬКІМ ДОМІ, 525 W. RAYEN AVE. ПОЧАТОК КОНЦЕРТУ В ГОДИНІ 33. ПОПОЛУДНІ. В КОНЦЕРТОВІЙ ПРОГРАМІ візьмуть участь: Хор Боян під проволонм п. А. Когута. Со-ля: Олена Дарко і Марійка Москалик. Деклямації: Роман Стахура, Анна Дідовська і А. Дарко. Бесідники американські, місцеві і позамісцеві. Святочну промову виголосить гол. пресд. У. Н. Союзу п. Микола Мурашко. Цієї самої неділі по Службі Божій будуть відправлені Молебні за здоров'я членів і Панахиди за померших членів У. Н. Союзу в укр. катол. церкві св. Тройіці і в укр. православній церкві св. Апостолів Петра й Павла. Шановні Члени й Члениці У. Н. Союзу і Громадяни Іонгставн, Кембел і околиці: Дня 7. травня обходитимемо 50-ліття У. Н. Союзу, отже цієї громадської установи, що дала почин нашому організованому народному життю тут на землі Вашингтона. Хай день 7. травня буде для нас усіх Великим Святом. Пошануємо ним тих, котрі дали почин У. Н. Союзіві. Тикет на Бенкет \$1.25. Тикети можна дістати в секретарів поодиноких Союзівих Відділів.

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й. УВАГА! Старанням Українського Запозомого Товариства „ДНІСТЕР“, ВІД 361 У. Н. СОЮЗУ ВЕСНЯНИЙ БАЛЬ в суботу, 6. травня 1944 р. В ЦЕРКОВНІЙ САЛІ СВ. ЮРА 217 EAST 6th STREET, NEW YORK CITY Початок 7:30 вечером. Вступ разом з податком тільки 55 центів. Баль тов. Дністер стягають завжди багато дубинки не тільки споміж членів, але також і споміж гостей. Чому, сниться? Бо вже всі про те знають, що на бали цього Товариства можна завжди добре забавитись. Тому приходіть громадно, а вже заряд Товариства впевняє Вас, що й цим разом будете вповні задоволені. Уряд Тов. Дністер, від. 361 УНС.

ГОРОЖАНИ УКРАЇНСЬКОГО РОДУ з ПЕРТ АМБОР, Н. ДЖ. Голосуйте 375 в машині до голосування SAMUEL K. KAIN FOR CORONER Зорганізаційний Демократ. ГЛОВНІ ПЕРЕДВИБОРИ Tuesday, May 16' 1944 Paid for by Candidate.

IN WAR BONDS

3 спогадів лемка

В канадійській часописі „Український Голос“ є поміщені спогади п. н. „3 життя Лемківщини“, які написав Б. В. Семєонів. Дещо з цього отсе передаємо.

Не раз мав я нагоду почути від лемків в східній Канаді, що в нас в Старім Краю на Лемківщині вчили в школах російською мовою і російської азбуки, а не українською мовою і не української азбуки. Я не знаю, чи так всі могли забути, що не пам'ятають, як вони вчилися, але я також ходив до школи в Старім Краю і скінчив школу якраз тогочас, як війна зачалась, в 1914 р., але мене ніхто не вчив російською мовою, тільки українською, і як знаю доколичні села, то там так само не вчили російського письма. Всі книжки, з яких ми вчилися, від першої до п'ятої класи, були видавані у Львові, або в Перемишлі, і були в українській мові, а не російській. По російській нікого не вчили, хіба як хто пішов до вищих шкіл і бажав вчитися російської мови і був там хтось, що міг її вчити, то від нього можна було вчитися.

Пригадую собі 1914 рік, як приїхали перший раз російські війська на Лемківщину. Це було 14 листопада в сам день празника (кермеш) в нашій селі. Приїхали росіяни і ніхто не міг ними розмовитися, навіть найбільші прихильники Росії не могли їх порозуміти і ті їх не розуміли.

Одного разу, як я ще був дванадцятилітнім хлопцем, сиджу раз на присіп під хатою і читаю „Кобзаря“. Один наш сусід підійшов до мене, побачив, що я читаю, вирвав мені книжку з рук, кинув на землю і каже: „Ти ще смаркач, а читаєш таку книжку, що нікому не здала.“ Може він і думав, що щось більше сказати, але тато стояв в хаті і дивився крізь вікно та бачив все. Во-

ни відчинили вікно і сказали до нього, щоби мовчав і підняв книжку. І він підняв книжку, подав мені і пішов до дому, не говорячи вже більше нічого. Той чоловік був організатором і головою Общества Каяковського в нашій селі. Думає, що він робив це безплатно? Він побирав платню з Росії за свою роботу. Мої тато були свідком, як він дістав банківий переказ з Москви. Це було ще перед першою світовою війною. А по війні хіба не було таких, навіть в Канаді та Америці, що діставали гроші з Росії на пропаганду і продавали свій наряд за Юдин гріш, як Юда продав Ісуса Христа?

Як зачалась війна в 1914 р., почали інтернувати людей до Талергофу коло Грауца в баракі. Забрали там 8,000 наших селян і 2,000 інтелігенції. Забирали їх як москвофілів, хоч з тих всіх інтернованих може 20 процент були москвофіли, зате 80 процент були цілком невинні люди. Там вони й перебували майже три роки серед знущань і тортур, а не один остав там на віки, — поховали його на швабських землях, а не на рідній. Злидні і знущання скоїли не одного без часу. Тих 80 процент були інтерновані всі закутки, перевертали усе догори ногами і хотіли нічого підозрювати не находили, забивали господаря з дому, кували в кайдани, як найгіршого розбійника, плювали йому в лице, били, копали, як собаку, лаяли

найпоганішими словами, що соромно було слухати, не зважаючи на дрібні діти, які на слабих в ліжку. Минуло двадцять дев'ять літ від того, але пам'ятаю, як би то вчора сталося, що то тоді діялось. З нашого села також забрали 10 осіб. Між ними було тільки два, що були дійсні москвофіли, а всім були невинно забрані, а між ними й наші тато. Наші тато перебували в Талергофі майже три роки. А за що їх інтернували? Підчас жив в 1914 р. їхав одного дня брат фірою по снігину на поле. Іхав він на поле переїздовою дорогою, що коліном займала, як то в нас в Старім Краю називали, попішину (громадське поле, котре управляє священник, що був на парафії). На той час священник ішов полем на прохід. Стрінувшись з братом, він нічого не сказав до брата, тільки вдарив коня палицею по голові. Кінь скочив в бік і почав утікати в сторону до дому. П'ятнадцятилітній хлопчик не міг його стримати, бо це було згорі на долину. Шастя, що кінь не зломав собі шні, а брат з переляку більше як тиждень полежав в ліжку. Коли кінь утік, священник підійшов до тата, де вони вважали снопки і чекали на хлопця з конем, і почав сварити тата. Тато, не знаючи, о що ходити, вважали снопки даше. Тоді священник вдарив тата палицею по плечах. Тато піднісся і скрикнув: „Що за напасть на мене сьогодні?“ І засвідчилися дівчатами, котрі того дня робили у нас, скочували овес на снопки. І я самий був тому свідком, бо я складав перевесла на снопки і зносив снопки до купи. Тато сказав до священника: „Марш мені звідси!“ І він не сказав більше нічого, а пішов до дому і поїхав до міста.

Це був останній день жнив в тім році. Тиждень пізніше приходило до нас два жандарми. Саме тоді і я був дома і надивилися ми на тортури, які перетерпіли наші тато. Сестра і мама аж помліли і не було кому рятувати, бо брат ще лежав в ліжку. І я не пам'ятав, де я стою. Як опам'ятався, то тата і жандармів вже не було в хаті. Побачивши сестру і маму на землі нерухомих, я не знав, що діяти, але прийшло мені

на думку, що як одного разу пасли хлопці худобу і вдарив при сварці один другого каменем в голову так, що той зімлів, то один дідусь, що був з нами, побачивши це, зараз після мене приніс води; я побіг і приніс води в капелюсі, а дідусь взяв води від мене і вляв трохи зімлілому в рот, помачав шнію і груди і хлопчик прийшов до себе. Те саме зробив я мамі і сестрі і обі прийшли до себе.

Такі терпіння переходили люди невинно і думає, що люди покаяться, що доносили вже нема між ними? Є вони навіть на американським континенті, що навіть своїх рідних родичів продали би. Ім тут не вдається, як в Старім Краю, бо тут доносикам не дають такої віри. Поліція дістає варант і аж тоді йде на допити і як нема певних доказів, то лишають чоловіка в спокою і хіба слідять за дальшими його поступками.

Багато подібного можна би писати про те, за що брали до Талергофу. Котрі не повмирали там від тортур, знущань та тифу, то перебували в Талергофі майже три роки невинно. А тиф шалів там страшно в 1915 р. І хто вернувся до дому, то вже не з тим здоров'ям, з яким його забрали. Багато з них до кількох літ поумирали дома, але є декотрі й досі між живими, що могли би оповісти, як їм поводилося.

ЧИТАЙТЕ УКРАїнські КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. Я ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА.

Дня 26. квітня 1944. р. помер у 88. році життя
ТОМА АНДРУХІВ,
член Тов. Запорозька Січ, від. 246.
У. Н. Союзу в Кромптон, Р. А.
Покійний родився 18. липня 1886.
р. в селі Пониківці, пов. Брєсль,
Західна Україна. До Америки при-
був 17-літнім хлопцем, у Кромп-
тоні перебув 37 років. Тут був не-
втомним робітником в товаристві
в громаді, помагав дуже при ви-
бранні громадянських патерів
своєю землякам, шедро давав на
царські українські і американські
цвілі. Помер від удару серця. Діа-
гнозує 3 року. Став, 3 синів, 3
доньки, 4 унуків, сестру Еду в
Понкерс, Н. Я., дядького зятя
Франка Луцьку в Провіденс, Р. А.,
1 2 невісток. Син Степан саукать
єршої класи петі офіцера при
маринарії і тепер є заморем, Во-
лодимир є технічним сержантом в
Арканза, донька Ольга є капта-
ном в Каліфорнії. Обое останні
приїхали на похорон, що відбуся
з церкви Прес. Діви Марії в субо-
ту, 29. квітня, при численній учас-
ті громадян. — В. П. П.

В. Сподарик, секр.
Замість візита на домішну По-
кійного складаю \$2 на Ювілейний
Дар „Свобода“. — В. С.

В КОЖНІЙ УКРАїнській ХАТІ
ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ
ЧАСОПИС „СВОБОДА“

Д-Р С. ЧЕРНОВ
Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
Аналіз крові для подругого спідості.
Гемороїди й желєки лікується без операції.
223 SECOND AVE., cor. 14th St.,
NEW YORK CITY, Room 14.
Gramercy 7-7697
Офісні години: денно від 10 до 7:30.
В неділі від 11 до 1:30.
ЖІНКА-ДОКТОР ДО ОБСЛУГИ.
X & Флороскоп. Екзамінація \$2.00

НАЙДУТЬ ПОСАДУ
УКРАїнська КАТОЛ. ПАРОХІЯ СВ.
АНД. ПЕТРА І ПАВЛА
в CLEVELAND, O.
потребує доброго
ДЯКО-ВЧИТЕЛЯ
до Богослужень у церкві і до про-
вадження хору. Платня добра. Місце
до об'їзду вже вільне. Зголосувати
до:
Rev. D. GRESKO
2280 W. 7th St., Cleveland 13, O.

ПОШУКУВАННЯ ОСІБ
ПОШУКУЮ МИКОЛУ ГНАТЮК, ро-
дженого на Буковині в селі Луко-
вичі, також ОЛЕКСУ ЧИХУ, ро-
дженого в Галичині. Хтоб про них
знав, прошу написати по англійській
до:
A. CZERNOHOUŠ
3541 W. Madison, 1st fl., Chicago, Ill.

„201 українських Народніх Пісень“

Це збірник найкращих наших народніх пісень на піанно зо словами. Ціна примірника в звичайній оправі \$2.00. Замовлення посилайте на адресу:
„СВОБОДА“
81-83 Grand St. (P. O. Box 346) Jersey City, N. J.

ЛІКУЄМО ХРОНІЧНІ НЕДУГИ ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК.

ШКІРНІ, НЕРВОВІ І ШЛУНКОВІ НЕДУГИ, Гемороїди й інші відходні забурення, Ниркові й Міхурові забурення, Біль у кишках, Шлункові й внутрішні забурення, хронічні боляки, пухлину желєз, нерве ослаблення, ревматизм і запаління жєл. Лікуємо ЧОЛОВІКІВ І ЖІНОК модерніми методами зі скорію пільгою. Лучі Екс. екзамінація крові і мочі, застрики, колік визнає. Всі хронічні недуги лікуємо науково.
ОПЛАТА УМІРКОВАНА. — МЕДИЧНА ЕКЗАМІНАЦІЯ \$2
DR. ZINS (28-літнє заведення)
110 EAST 16th STREET (Union Square) NEW YORK, N. Y.
Щоденно від 9. г. рано до 7. г. веч. У неділі від 9. рано до 2. пол.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 26. квітня 1944. р. помер у 88. році життя
ТОМА АНДРУХІВ,
член Тов. Запорозька Січ, від. 246.
У. Н. Союзу в Кромптон, Р. А.
Покійний родився 18. липня 1886.
р. в селі Пониківці, пов. Брєсль,
Західна Україна. До Америки при-
був 17-літнім хлопцем, у Кромп-
тоні перебув 37 років. Тут був не-
втомним робітником в товаристві
в громаді, помагав дуже при ви-
бранні громадянських патерів
своєю землякам, шедро давав на
царські українські і американські
цвілі. Помер від удару серця. Діа-
гнозує 3 року. Став, 3 синів, 3
доньки, 4 унуків, сестру Еду в
Понкерс, Н. Я., дядького зятя
Франка Луцьку в Провіденс, Р. А.,
1 2 невісток. Син Степан саукать
єршої класи петі офіцера при
маринарії і тепер є заморем, Во-
лодимир є технічним сержантом в
Арканза, донька Ольга є капта-
ном в Каліфорнії. Обое останні
приїхали на похорон, що відбуся
з церкви Прес. Діви Марії в субо-
ту, 29. квітня, при численній учас-
ті громадян. — В. П. П.

КАНАІ КАІН FUNERAL HOME

433 STATE STREET,
PERTH AMBOY, N. J.
Phone: Perth Amboy 4-4646

МІРОН ЛИТВИН І СИН

УКРАїнські ПОГРЕБНИКИ
Обслуга щира і чесна
383 Morris Avenue,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАїнський ПОГРЕБНИК
заряджує погребани по \$150
іні так пильний як
ОБСЛУГА НАЙКРАЩА.

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕРШИЙ УКРАїнський ПОГРЕБНИК

— на —
ФІЛЯДЕЛФІЮ
й ОКОЛИЩО
МИХАЙЛО НАСЕВИЧ
cor. FRANKLIN & BROWN STS.,
PHILADELPHIA, PA.
Tel. MARKET 1320.
ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАїнський ПОГРЕБНИК
Занимається похоронами
в BRONX, BROOKLYN, NEW
YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel: ORchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 Prospect Avenue,
(cor. E. 155 St.)
BRONX, N. Y.
Tel: MEIrose 5-6577

ДРІБНІ ОГолошення—WANT ADS

Classified Department—BErgen 4-0237—BRyant 9-0582

War Manpower Commission Employment Regulations

Essential Workers need State-
ment of Availability. If transfer-
ring to less essential—need U. S.
Employment Service consent in
addition. Critical workers also
need both.

Сушні робітники обов'язані ма-
ти посвідку, що вони є до роз-
порядимости. При переносженю
до менше сушних робіт мусять
мати крім цього згоду „Юнайтід
Стейтс Емплоїмент Сервіс“. Крити-
чні робітники потребуєть тек
обох посвідок.

ПОТРІБНО МУЖЧИН

ПОТРІБНО МУЖЧИН

Досвід не потрібний.

ЯК ПОРТЕРІВ І РОБІТНИКІВ ДОБРА ПЛАТНЯ ПОСТІПНА РОБОТА

Робітники з важної воєнної роботи мусять мати доказ збільшення.

FEDERAL TELEPHONE & RADIO CORP.

591 BROAD ST., NEWARK, N. J.

ЛЮДЕЙ—ФАБРИЧНА РОБОТА

Досвід не вимагаємо. Става робота 60 ц. на годину на початок. 5 днів. — 40 годин тижнево.

МУЖЧИН ДО КУХНІ

Добра платня Часове або постійне заняття.

ПОРТЕРІВ І ДО ЧИЩЕННЯ ВІКОН СТАЛА ПРАЦЯ

Голосять до Н. Н. LINN TEACHERS COLLEGE

РОБІТНИКІВ ДЛЯ РЕСТОРАНУ

КУХАРІВ (БРОЙЛЕРС) \$35.00 ДО ЧЕКОВАННЯ ПОЖИВІ І ПРИ КАСІ \$40.00

ENDURO RESTAURANT

FLATBUSH & DE KALB AVE. BROOKLYN, N. Y.

ЛІШОВОШЕРІВ—МУЖЧИН АБО ЖІНОК

дуже добра платня; 10 год. денно. Вільні неділі. State Coffee Shop, 741 Montgomery St., Jersey City.

МУЖЧИН ДО ЧИЩЕННЯ—ДОБРА ПЛАТНЯ

в хаті; стала праця. Голосять до: Custodian Lafayette High School, Benson Ave. & Bay 43 St., Brooklyn.

ПОТРІБНО ЖЕНЩИН

ЖІНКУ чисити офіс у будинку в долинній Мангеттен; віддана відомо фірма. Години понеділок до п'ятниці 5:05 до 11:05 вечір, суботи 12 до 4 год. \$18 платні на початок. Box 714, 4 Beekman St., N. Y. C.

ЖІНКИ до спікарні і салат, при-ємні умовини, става праця. Club, 3 West 51st, N.Y.C. EL. 5-7640.

Збентежений полтик.

Лорд Литтон, англійський амбасадор, знаний був із свого розсіяння. Одного разу, як звичайно в чимось задуманий, він всїдав до своєї повозки разом із своєю жінкою. Усївши, каже жінка до нього: „Чи ти знаєш, що ти зробив, як виходив з дому?“

— „Не пам'ятаю нічого замїтного“ — відповідає лорд.
— „Алеж ти поцілував всі служанки при виході!“ — каже жінка з обуренням.
Заклопотався Литтон, але по хвилині каже: „Всеодню, може між ними була й яка гарна, то вони не подивуються“.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АР. — Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181, відбудуться в неділю, 7. травня, в годині 3. пополудні, в сали У. Н. Дому на Компалай Пля. Всі члени повинні прийти, бо будуть важні справи до погодження. — П. Ланчинський, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, відбудуться 6. травня, в годині 7:30 вечір, від ч. 435 Мейн ул. Просимо всіх членів численніше прийти на збори, бо маємо багато важних справ до погодження. Хто не має записаної вкладки більше як три місяці, нехай стареться виплатити, бо інакше будемо мусяти суспендувати таких членів. — За уряд. С. Виняський, прес.; М. Матяши, секр.

КУПИТЕ ВОЄННІ БОНДИ

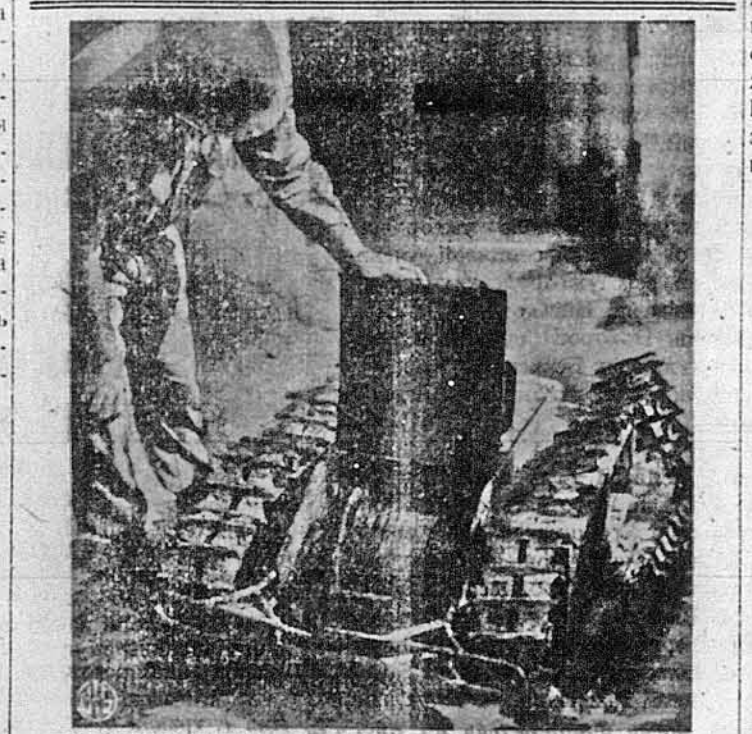
ШОВК З МОРЯ

У теплих морях росте багато морських водоростів, що досі уважали безпожиточним для людини хабазям. Вони мали значіння лиш як джерело їоди, який ці водорості витягають з морської води, і який можна з них витягнути відповідною фабрикацією. Аж ось недавно показалося, що велитенські маси морських водоростів мусять мати дуже велике практичне значіння для людини, а саме вони надаються знаменито до виробу штучної вовни і штучного шовку. Як кажуть знавці, такий штучний шовк має бути дуже подібний до природнього шовку; він має подібні прикмети, як вигляд, полиск, є сильний, непромокальний, а як матерія мягкий і теплий. Найліпший продукт дають водорості з групи брунатних, т. зв. саргассум, які треба збирати тоді, як дозріють.

Хемічно продукція тканин з водоростів виглядає так, що з водоростів витворюють наперед газаретовату масу, що має в собі такі хемічні сполуки як альгіт, манніт, білок, целюлозу. Цю масу розпускають в амоніякальнім розчині окису міді і лишають цю масу в слокодо до часу, аж згусне. Потім витягають з неї пряжу, яку сполукують у зміцнювальній субстанції.

Щоб дістати штучну вовну добре вичищені і вибілені водорості купають в амоніякальнім розчині міді, борошніканим амонієм і таниї. Потім пряжу перепроваджують через цїлий ряд різних купелів, а вкінці волокна тканини вигладжують і вирівнюють. Коли ця цюїно в початках, метода фабрикації тканин покажеться добра і дешева, то булоб незвичайно пожиточним надбанням для людини, бо ніде правди діти, тканини на убрання є дуже дорогі і без огляду на великий розвиток техніки убраневі матеріяли становлять для нинішньої пересїчної людини один з найбільших видатків.

FOR VICTORY BUY UNITED STATES WAR BONDS AND STAMPS

НАШІВІСЬКИЙ „ДУДЛОГ“.

Маємо перед собою німецький тенк „дудлог“, якого нацисти вживають на італійським фронті. Його контролює радіо, що далеко віддалене. Повз може вмістити яких 250 фунтів вибухового матеріялу. Американські воїки кажуть, що до нього легко стрїляти алянтським снайперам.

ТАРЗАН, ч. 965. Приказ: „наперед!“

DARNOT ERASED THE FOE'S INSIGNIA AND SCRATCHED ON THE TRUCKS TAR, THE SYMBOL OF "TARZAN'S RANGERS."

Д'Арнот вимазав з троків ворожі написи й написав на них „TAR“, себто Тарзацова армія.

THEN THE APE-MAN DISMISSED THE ELEPHANTS AND LOADED THE COMBAT LIONS INTO THE TRUCKS.

Потім Тарзан відправив слонів і всадив до повзів левів.

NEAR MIDNIGHT THEY APPROACHED THE DESERT HEADQUARTERS TOWN OF THE FOE. SUDDENLY A BARRIER LOOMED AHEAD.

Коло півночі вони підїхали до пустинного міста, де була ворожа головна квартира.

SHALL WE TURN BACK? THE DRIVER ASKED ANXIOUSLY.

Нагдо перед ними зявилася перешкода: „Чи нам вертатися?“ спитав шофер.